

IFLA A ČESKÉ KNIHOVNICTVÍ

Jarmila Burgetová

IFLA - International Federation of Library Associations and Institutions neboli Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí¹⁾

Mezinárodní federace knihovnických spolků je světovým knihovnickým společenstvím, které jako nevládní, nepolitická organizace ovlivňuje a usměrňuje rozvoj knihovnictví na celém světě. Tato mezinárodní "představitelka knihovnické profese" má v současné době 1800 členů, knihovnických spolků, knihoven a institucí z více než 150 zemí celého světa. Od roku 1971 je registrována v Nizozemsku. Vedení IFLA sídlí v Haagu – konkrétně v Královské knihovně, která je nizozemskou národní knihovnou.²⁾

IFLA byla založena v Edinburghu ve Skotsku v roce 1927 z iniciativy sedmi zemí³⁾, mezi nimiž bylo také Československo. Zastupoval je Zdeněk Václav Tobolka, předseda Spolku čsl. knihovníků, ředitel Knihovny Národního shromáždění. Toto významné postavení si naši knihovníci předchůdci (Spolek československých knihovníků v čele se Zdeňkem Václavem Tobolkou a Janem Ladislavem Živným) vysloužili tím, že s mimořádným úspěchem zorganizovali v roce 1926 v Praze (ve dnech 28. června až 3. července) **mezinárodní kongres knihovníků a přátel knih**⁴⁾, který – pokud jde o rozsah i obsah – neměl a do dnešního dne nemá v našich dějinách konkurenta. Kongresu se zúčastnilo na 700 knihovníků, vydavatelů, knihkupců a bibliofilů z 88 organizací a 28 zemí z celého světa. Pražská rezoluce se stala podkladem pro další kroky vedoucí k ustavení mezinárodní knihovnické organizace a Z. Tobolka byl až do roku 1931 členem jejího výkonného výboru.⁵⁾

Dnešní IFLA – prestižní světová knihovnická organizace – rozvíjí svou činnost ve 46 sekcích a kulatých stolech (soustředěných do 8 velkých divizí), v diskusních skupinách a také prostřednictvím **klíčových programů** (Core Programmes).

Přehledkami výsledků činnosti a zároveň místem světového setkávání knihovníků jsou **výroční konference IFLA**, které jsou pořádány každý rok ve druhé polovině srpna ve vybraných městech různých kontinentů⁶⁾.

Klíčové programy IFLA (Core Programmes)

Pět hlavních programů donedávna⁷⁾ charakterizovalo hlavní zaměření činnosti IFLA: (v abecedním pořadí) Advanced of Librarianship in the Third World (ALP) – Rozvoj knihovnictví ve třetím světě
<http://www.ifla.org/VI/1/alp.htm>

Universal Availability of Publications (UAP) – Univerzální dostupnost publikací
<http://www.ifla.org/VI/2/uap.htm>

Universal Bibliographic Control and International MARC (UBCIM) - Univerzální bibliografická kontrola a mezinárodní program MARC
<http://www.ifla.org/VI/3/ubcim.htm>

Universal Dataflow and Telecommunications (UDT) – Univerzální tok dat a sdělovací technika
<http://www.ifla.org/VI/5/udt.htm> – program skončil

Preservation and Conservation (PAC) – Ochrana a konzervace
<http://www.ifla.org/VI/4/pac.htm>

Na výroční konferenci v Kodani v roce 1997 vznikly **dva nové programy**, resp. výbory, zabývající se

1) v prvním případě problematikou autorských práv a jejich "dopadu" na knihovny

Výbor pro autorská práva a legislativní záležitosti – Committee on Copyright and other Legal Matters (CLM) <http://www.ifla.org/III/clm/copyr.htm>

2) ve druhém případě problematikou svobodného přístupu k informacím a svobody vyjadřování vůbec

Výbor pro svobodný přístup k informacím a pro svobodu projevu - Free Access to Information and Freedom of Expression

IFLA/FAIFE <http://www.ifla.org/faife/index.htm>

Free Access to Information
and Freedom of Expression

Organizační struktura IFLA:

Divize – Divisions

- I. Všeobecné vědecké knihovny (General Research Libraries)
- II. Odborné knihovny (Special Libraries)
- III. Knihovny pro širokou veřejnost (Libraries Serving the General Public)
- IV. Bibliografická kontrola (Bibliographic Control)
- V. Fondy a služby (Collection and Services)
- VI. Řízení a technologie (Management and Technology)
- VII. Vzdělání a výzkum (Education and Research)
- VIII. Regionální aktivity (Regional Activities)

Sekce – Sections

1. Národní knihovny (National Libraries)
2. Univerzitní a ostatní výzkumné knihovny (University Libraries and other General Research Libraries)
3. Knihovnické a výzkumné služby pro parlamenty (Library and Research Services for Parliaments)
4. Vládní knihovny (Government Libraries)
5. Společenskovední knihovny (Social Science Libraries)
6. Geografické a mapové knihovny (Geography and Maps Libraries)
7. Vědecké a technické knihovny (Science and Technology Libraries)
8. Veřejné knihovny (Public Libraries)

9. Knihovny sloužící hendikepovaným osobám (Libraries Serving Disadvantaged persons)
10. Knihovny pro děti a mládež (Libraries for Children and Young Adults)
11. Školní knihovny a informační centra (School Libraries and Resource Centers)
12. Bibliografie (Bibliography)
13. Katalogizace (Cataloguing)
14. Akvizice a rozvoj fondů (Acquisition and Collection Development)
15. Dodávání dokumentů a meziknihovní výpůjční služby (Document Delivery and Interlending)
16. Seriálové publikace (Serial Publications)
17. Vládní informace a oficiální publikace (Government Information and Official publications)
18. Vzácné knihy a rukopisy (Rare Books and Manuscripts)
19. Ochrana a konzervace fondů (Preservation and Conservation)
20. Stavby a zařízení knihoven (Library Buildings and Equipment)
21. Informační technologie (Information Technology)
22. Statistika (Statistics)
23. Výchova a vzdělávání (Education and Training)
24. Knihovnická teorie a výzkum (Library Theory and Research)
25. Afrika (Africa)
26. Azie a Oceánie (Asia and Oceania)
27. Latinská Amerika a Karibská oblast (Latin America and the Caribbean)
28. Knihovny přírodních a lékařských věd (Biological and Medical Sciences Libraries)
29. Klasifikace a indexování (Classification and Indexing)
30. Umělecké knihovny (Art Libraries)
31. Slepecké knihovny (Libraries for the Blind)
32. Knihovní služby pro multikulturní populace (Library Services to Multicultural Populations)
33. Čtení (Reading)
34. Řízení a marketing (Management and Marketing)
35. Audiovizuální média a multimédia (Audiovisual and Multimedia)
36. Referenční služby (Reference Work)

Kulaté stoly – Round Tables

37. Národní technická ústředí – National Centres for Library Services (ROTNAC)
38. Mezinárodní asociace metropolitních knihoven – International Association of Metropolitan City Libraries (INTAMEL)
39. Bibliobusy (Mobile Libraries)
40. Řízení knihovnických spolků (Management of Library Associations) – od srpna 2002 sekce
41. Celoživotní vzdělávání knihovníků (Continuing Professional Development and Workplace Learning) – od r. 2002 sekce
42. Dějiny knihoven (Library History) – od srpna 2002 sekce
43. Knihovnické a informační časopisy (Library and Information Science Journals) – od srpna 2002 sekce

44. Výchova uživatelů (User Education) – od srpna 2002 sekce
45. Noviny (Newspapers) – od srpna 2002 sekce
46. Ženské otázky (Women's Issues) – od srpna 2002 sekce

Diskusní skupiny – Discussion Groups

1. Řízení znalostí (Knowledge management)
1. Právnícké knihovny (Law libraries)
1. Marketingové knihovnické služby akademickým komunitám (Marketing library services to academic communities)

Nejvyšším orgánem IFLA je podle stanov (poslední revize byla schválena na výroční konferenci v roce 2000 v Jeruzalémě) Rada (Valné shromáždění), kterou tvoří všichni členové IFLA. Rada se schází jednou ročně na výročních konferencích. V čele IFLA stojí Řídící výbor (Governing Board), který má 21 členů. Vlastní agendu řídí a zajišťuje sedmičlenný Výkonný výbor (Executive Committee), jehož členy jsou kromě předsedy IFLA a budoucího předsedy (President-Elect) pokladník, předseda Odborného výboru (Professional Committee) a volení členové z Řídícího výboru.

IFLA vydává časopis – dvouměsíčník "IFLA Journal"⁸⁾ a odborné publikace ve dvou edicích – "IFLA Publications" a "IFLA Professional Reports". Pro evropské členy IFLA je vydavatelem těchto publikací nakladatelství K. G. Saur v Mnichově. Jednou za dva roky vychází Adresář⁹⁾, který kromě adres členů obsahuje všechny důležité informace o IFLA.

Většinu z uvedených publikací vlastní a průběžně doplňuje studovna knihovnické literatury Národní knihovny ČR. Zasluhou odboru knihovnictví (dříve Ústředního vědeckometodického kabinetu knihovnictví) byly také mnohé důležité publikace IFLA přeloženy do češtiny. Státní knihovna ČR, jak se v předchozím období Národní knihovna jmenovala, byla také jedinou institucí, která se snažila knihovnické veřejnosti podávat čas od času informace o IFLA. Ve spolupráci s Maticí slovenskou v Martině vydala několik sborníků materiálů z výročních konferencí IFLA, např. Lipsko 1981, Mnichov 1983. Od roku 1985 do roku 1989 vydávaly obě národní knihovny "Zpravodaj IFLA", celkem vyšlo 9 čísel. V posledním období se na překladech publikací IFLA do češtiny podílel také Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, který v nedávné době vydal např. publikaci "Služby veřejných knihoven. Směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj"¹⁰⁾.

Zastoupení České republiky (Československa) v IFLA

Způsob zastoupení Československa v této světové knihovnické organizaci vždy odrážel vnitřní politické poměry. Zatímco v počátcích patřili představitelé Československa (v době první republiky) k zakladatelům a aktivním členům, po druhé světové válce tato účast žela nepokračovala.

Po vydání zákona o jednotné soustavě knihoven v roce 1959 se stala členem IFLA za Československo

Ústřední knihovnická rada, ustavená v duchu tohoto zákona. Její vybraní a hlavně "politicky prověřeni" představitelé se pak zúčastňovali výročních konferencí IFLA. Ze strany státních a vládních orgánů nebyl zájem na tom, aby se knihovnická veřejnost zapojovala do činnosti této mezinárodní organizace "západního stříhu".

Za krátkou mezihru lze považovat léta 1968-1969, kdy se – v důsledku uvolnění politických poměrů – reprezentanti nově ustavovaného spolku Svazu knihovníků a informačních pracovníků (SKIP) mohli zúčastnit dvou výročních konferencí IFLA, v srpnu 1968 ve Frankfurtu nad Mohanem a v srpnu 1969 v Kodani. Zde byl SKIP oficiálně přijat za člena a jeho předseda Rudolf Málek byl zvolen místopředsedou IFLA.

Po vstupu vojsk Varšavské smlouvy do Československa aktéři období "normalizace" ihned znemožnili další spolupráci s IFLA. Zásahy šly tak daleko, že R. Málek – v té době místopředseda IFLA – musel na příkaz čs. velvyslanectví v Moskvě opustit jednání výroční konference IFLA, která se konala v Moskvě v srpnu 1970. Po zrušení SKIP v roce 1970 se ke členství v IFLA opět vrátila Ústřední knihovnická rada jako vyslanec ministerstva kultury, které za ni platilo členské příspěvky.

Z iniciativy zejména slovenských představitelů státní moci se podařilo uspořádat v roce 1978 na Štrbském Plese 44. výroční konferenci IFLA. Účast na ní ze strany českých knihovníků byla přísně prověřována a "nežádoucí osobám" byla znemožněna; kontakty se zahraničními účastníky byly omezeny na minimum.

Po politických a společenských změnách v listopadu 1989 se situace radikálně změnila. Národním členem IFLA je dnes Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky. Hned v roce 1990 IFLA přijala SKIP znovu za svého člena, delegaci SKIP přivítala na své 56. výroční konferenci ve Stockholmu v srpnu 1990 a poskytla novému spolku dvouleté bezplatné členství. Značně vysoký členský příspěvek hradí od roku 1993 SKIP (v některých letech za přispění dotace MZV ČR) jako jediný **národní člen** reprezentující v IFLA české knihovnictví.

Každý národní člen má právo se bezplatně registrovat ve čtyřech, resp. nyní v pěti sekcích, v roce 2002 přibýlo právo účasti v nově vytvořené sekci pro řízení knihovnických spolků. SKIP je zastoupen v sekci veřejných knihoven, sekci pro výchovu a vzdělávání, pro informační technologie a dodávání dokumentů a pro meziknihovní výpůjční služby.

Institucionálními členy IFLA jsou z České republiky dvě instituce – Národní knihovna ČR¹¹⁾ a Parlamentní knihovna¹²⁾ s bezplatným právem účasti ve dvou sekcích. U Národní knihovny je to sekce národních knihoven a bibliografie, u Parlamentní knihovny pak sekce parlamentních knihoven a sekce vládních informací a oficiálních publikací.

Když se v roce 1997 konala 63. výroční konference v Kodani, byli do tří výborů – **stálých komisí** (tzv. standing committees – SC)¹³⁾, zvoleni na období 1997-2001 čeští představitelé – do SC pro bibliografii Bohdana Stoklasová¹⁴⁾, do SC pro výchovu a vzdělávání Stanislav Kalkus¹⁵⁾ a do SC pro veřejné knihovny Jarmila Burgetová. Při volbách v roce 2001 se J. Burgetová znovu umístila na další volební období (2001-2005) ve SC pro veřejné knihovny, obdobně také B. Stoklasová. Ta byla

zvolena na výroční konferenci IFLA v americkém Bostonu v roce 2001 předsedkyní SC pro bibliografii.¹⁶⁾

Od roku 1990 se v Praze konalo několik zasedání orgánů IFLA. V roce 1993 to bylo jednání kulatého stolu národních ústředí pro knihovnické služby (National Centres for Library Services - ROTNAC), v roce 1994 zasedání stálé komise sekce knihoven ve společenských vědách (Social Science Libraries) a naposled v únoru 2001 meziroční zasedání stálé komise sekce pro veřejné knihovny (SC for public libraries)¹⁷⁾.

SKIP se zúčastnil v roce 1994 společně s IFLA samostatným stánkem 4. mezinárodního knižního a knihovnického veletrhu v roce 1994 v Paláci kultury (dnes Kongresové centrum Praha). Vedení IFLA nám tehdy dodalo bezplatně své publikace a propagační materiály, SKIP dal zhotovit plastikovou tašku s logem SKIP a IFLA¹⁸⁾. Na veletrhu byl přítomen zástupce IFLA pan Graham Cornish z Velké Británie (hlavní představitel programu UAP), který promluvil na doprovodném Evropském knihovnickém fóru.

Prahu navštívili i další významní představitelé IFLA – v roce 1994 to byl tehdejší předseda kulatého stolu IFLA pro řízení knihovnických spolků (Round Table for Management of Library Associations) pan David R. Bender, výkonný ředitel amerického spolku "Special Library Association" a v roce 1997 tehdejší generální sekretář IFLA pan Leo Voogt.¹⁹⁾

Výroční konference IFLA se konaly v průběhu devadesátých let v mnoha městech na různých kontinentech – na místech mnohdy velice vzdálených, takže účast na nich byla pro reprezentanty SKIP z finančních důvodů prakticky vyloučena.

Stockholm, Švédsko (1990)

Viz článek v příloze čsp. Čtenář "Knihovnictví a bibliografie", 1990, č. 5, s. 92-95.

Moskva, Ruská federace (1991)

Viz článek v časopise "i'91", 1991, č.11, s. 328-329.

New Delhi, Indie (1992)

Konference se zúčastnili Karel Sosna (Parlamentní knihovna) a Stanislav Kalkus.

Barcelona, Španělsko (1993)

Na výroční konferenci IFLA v roce 1992 v Barceloně se z České republiky zúčastnilo celkem šest účastníků: Jaroslav Císař (Ministerstvo kultury ČR), Vojtěch Balík (Národní knihovna v Praze), Jarmila Burgetová (SKIP), Jelena Hanková, vedoucí redaktorka časopisu "i'93", Otakar Pinkas (Národní lékařská knihovna) a Karel Sosna. Řady českých delegátů rozšířil také Stanislav Kalkus – náš krajan z USA, v té době již působící na pražském Ústavu informačních studií a knihovnictví FF UK. J. Hanková přednesla ohlášený referát na zasedání kulatého stolu vydavatelů knihovnických časopisů, J. Burgetová informovala na jednání kulatého stolu knihovnických spolků o činnosti SKIP.

Havana, Kuba (1994)

Konference se zúčastnil na vlastní náklady pouze S. Kalkus.

Istanbul, Turecko (1995)

Konference se zúčastnili J. Císař a Eva Sedláková (MK ČR), dále O. Pinkas a K. Sosna.

Beijing, Čína (1996)

Konference se zúčastnil pouze V. Balík.

Příznivější situace nastala až v letech 1997 a 1998, kdy se výroční konference IFLA konaly v Evropě.

V roce 1997 hostila konferenci IFLA dánská Kodaň.

Českou republiku na kodaňské konferenci zastupovali V. Balík a B. Stoklasová z Národní knihovny ČR, Pavla Petrová, vedoucí oddělení knižní kultury MK ČR, K. Sosna, S. Kalkus a J. Burgetová.

Ve zprávě o programu UBCIM (Universal Bibliographic Control and International MARC) doplněné promítáním různých přehledů se Česká republika umístila na prvním místě v počtu překladů mezinárodních standardů ISBD (International Standard Bibliographic Description) z angličtiny do národního jazyka. V sekci "Social Sciences Libraries" přednesl svůj příspěvek na téma "Economic institute library and CERGE library, a merger and modernization of two libraries in Prague" S. Kalkus. Text přednášky byl otištěn v "Bookletu" č. 2²⁰. K. Sosna vystoupil na zasedání sekce parlamentních knihoven s referátem na téma "Nový vývoj v knihovnických službách a technologiích: Modernizace informačních služeb". Text jeho přednášky byl otištěn v "Bookletu" č. 1.

Let's Meet in Amsterdam!

IFLA '98

Amsterdam, Netherlands, August 16 - August 21, 1998

V roce 1998 se konala konference IFLA v Nizozemsku v Amsterdamu.

Konference se z České republiky zúčastnili: z Národní knihovny V. Balík, A. Knoll, B. Stoklasová a M. Balíková, z Ministerstva kultury ČR P. Petrová a B. Koubková, dále S. Kalkus, K. Sosna a za SKIP J. Burgetová.

64. výroční konference měla standardní program i vysokou odbornou úroveň. Zúčastnilo se jí 3345 knihovníků z celého světa včetně 40 účastníků z rozvojových zemí; pobyt 25 nevidomých knihovníků uhradila nevládní organizace St. Andrew's Cross. V průběhu srpnového týdne se uskutečnilo na 230 nejrůznějších zasedání, pracovalo zde 8 diskusních skupin. Vysoce oceněny byly přednášky hostů, mezi nimiž vynikl dr. Herman Liebaers, bývalý vysoký úředník a posléze předseda IFLA z let 1970-1974.

Jeho přednáška měla název "IFLA před 30 lety: dramatická 34. výroční konference ve Frankfurtu nad Mohanem v roce 1968". Připomněl v ní napjatou atmosféru této konference, již jsem se tehdy jako tajemnice přípravného výboru SKIP v československé delega-

ci zúčastnila. Ve středu ráno 21. srpna 1968 – v týdně, kdy konference probíhala – k nám vstoupila vojska států Varšavské smlouvy, což zásadně ovlivnilo celý průběh konference. Herman Liebaers vzpomněl četná vzrušená jednání o situaci s předsedou čs. delegace, kterým byl Josef Vinárek, tehdejší ředitel Státní knihovny ČSR, i dlouze aplaudovanou volbu Rudolfa Málka za člena předsednictva (Board) – nejvyššího orgánu IFLA. Uvedl i to, že konference v Amsterdamu se účastní J. Burgetová jako jediná ze členů tehdejší čs. delegace.

V roce 1999 se výroční konference konala v Thajsku – v Bangkoku a zúčastnili se jí čtyři delegáti z České republiky. Jedním z nich byl K. Sosna, který nás seznámil v časopise Čtenář²¹) se svými dojmy. Potom následovalo několik konferencí, na nichž byla Česká republika

zastoupena už přece jen početnější delegací.

V roce 2000 byla uspořádána výroční konference v Izraeli – v Jeruzalémě.

Česká republika zde měla poměrně početné zastoupení. Kromě kolegů z Národní knihovny (V. Balík, B. Stoklasová, M. Balíková) a J. Burgetové nechyběl K. Sosna²²), S. Kalkus a P. Krbec. Připojili se nečekaně také kolegové z Brna z Ústavu výpočetní techniky Fakulty informatiky Masarykovy univerzity Miroslav Bartošek a Ivan Kopeček.

Této 66. výroční konference IFLA se zúčastnilo přes 1800 účastníků z 93 zemí, na souběžně probíhající výstavě na ploše více než 850 m² se prezentovalo 62 vystavovatelů. Počet přednášek, workshopů a setkání u posterů dosáhl počtu tří set. Každý účastník obdržel kromě množství dalších informačních materiálů poprvé IFLA-NET CD-ROM, nahrazující dřívější tištěné brožury (buklety) s nejdůležitějšími referáty, a ostatní obvyklé konferenční materiály (programy, soupis účastníků, soupis referátů, katalog vystavovatelů) a "Booklet 0" s návrhem revidovaných stanov a s výroční zprávou paní Christine Deschamp, prezidentky IFLA. Shodou okolností byl v této tištěné brožurce, kterou dostali všichni účastníci, uveřejněn také příspěvek paní Tuuly Haavisto z Finska o výsledcích projektu CECUP k problematice autorských práv, v němž se velice pochvalně vyjadřuje o aktivitách SKIP a České republiky v této oblasti.

V posledních letech bývají "silně obsazena" také tzv. posterová vystoupení neboli debaty se zájemci u nástěnných sdělení (posterů) v určený den a čas. V Jeruzalémě tak prezentovali naši kolegové z Brna M. Bartošek a I. Kopeček své zkušenosti na téma "Knihovny a počítačové dialogové systémy". B. Stoklasová společně s M. Balíkovou úspěšně vystoupily v programu komise pro bibliografii s referátem na téma "Národní bibliografie malé země v mezinárodním kontextu".

V roce 2001 se konala v americkém Bostonu 67. výroční konference, dosud největší v historii IFLA. Zúčastnilo se jí 5330 účastníků ze 150 zemí.

<http://ifla.inist.fr/IV/ifla67/index.htm>

Z České republiky – přes zeměpisnou vzdálenost konferenčního místa a vysokou finanční náročnost – se zúčastnilo konference IFLA celkem osm zástupců: V. Balík, M. Balíková, B. Stoklasová, H. Hemola, P. Krbec, K. Sosna²³⁾ a J. Burgetová, na část konference zavítal rovněž S. Kalkus, který právě pobýval ve Spojených státech.

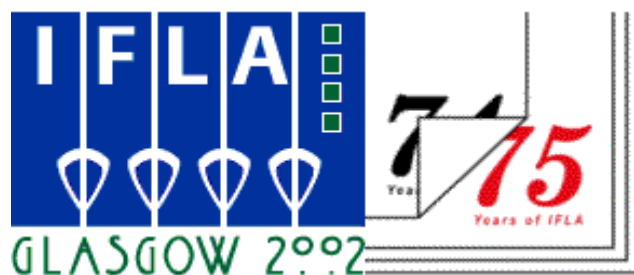
Předsedkyně IFLA paní Christiane Deschamps z Francie (v roce 2003 jí vystřídá “President-Elect” paní Kay Raseroka z Botswany) ve svém úvodním projevu vzpomněla všech členů IFLA, kteří zemřeli od loňské jeruzalémské konference. Byl mezi nimi uveden také Rudolf Málek z České republiky, v sedmdesátých letech místopředseda IFLA²⁴⁾.

Za zmínku stojí referát, který přednesla paní Maja Žumer z Národní a Univerzitní knihovny v Lublani na téma “Licensing issues for Central and East European librarians”. Zabývala se v něm projektem CELIP, kterého se zúčastnil SKIP, samozřejmě také českými reáliemi a zkušenostmi. Českou republiku si vybrala jako kladný příklad. Údaje čerpala z článku Jindřicha Pilaře, otištěného v časopise “LIBER Quarterly”.²⁵⁾

Pro zasedání výboru pro veřejné knihovny (SCPL) jsem připravila stručnou zprávu o situaci v českém veřejném knihovnictví se základními údaji o novém knihovním zákoně²⁶⁾. Mezi 68 plakátovými prezentacemi zaujala “nástěnka” paní Tuuly Haavisto o evropském projektu CELIP (Central and Eastern European Licensing Information Platform), která použila pro zpestření posteru barevné fotografie z pražské konference INFORUM a z workshopu CELIP, který byl doprovodnou akcí této konference a konal se 28. května 2001 v Národní knihovně ČR.²⁷⁾ Prostřednictvím zmíněných fotografií, na která nás zahraniční přátelé upozorňovali, se tak konference v Kongresovém centru v Bostonu zúčastnil i “kus či duch Prahy”.

Ještě o jedné akci bostonské konference bych se ráda zmínila. Na doprovodné výstavě firem, nakladatelství a knihoven se uskutečnil “křest” nové knihy, nazvané “**International Librarianship**” (Mezinárodní knihovnictví). Jako autoři jsou na obálce knihy uvedeni: Frances Laverne Caroll a John Frederick Harvey.²⁸⁾ Nejde však o dílo autorské, ale editorské – sborník příspěvků z celého světa. Mezi nimi najdeme i český příspěvek, který má název “The Parliamentary Library in Transition” a jehož autorem je Karel Sosna.

Loňská **68. výroční konference IFLA** byla jubilejní. IFLA slavila 75 let od svého založení. Konference se proto konala symbolicky opět ve Velké Británii ve Skotsku, za místo jednání bylo vybráno druhé nejdůležitější (a co do počtu obyvatel největší) skotské město **Glasgow**, nikoli Edinburgh. Jubileu byla věnována pozornost ve třetím čísle IFLA Journal²⁹⁾, bylo vydáno několik jubilejních drobných tisků, na konferenci zazněla k jubileu zajímavá přednáška předsedy IFLA z let 1969-1974 Hermana Liebaerse, na jubileum se odvolávala většina přednášejících.³⁰⁾

Československý podíl na ustavení IFLA vhodně připomněla vydáním letáku na paměť Zdeňka Václava Tobolky Parlamentní knihovna v Praze. Z. V. Tobolka nesporně patřil k “otcům zakladatelům”, zúčastnil se první konference konané v roce 1927 v Edinburghu. Leták s Tobolkovou fotografií a jeho konferenčním odznakem z roku 1927 byl v dostatečném počtu k dispozici účastníkům konference v Glasgow.

Odlet na konferenci IFLA v pátek dne 16. srpna 2002 byl poznamenán hektickou situací v Praze, která zažila v předchozích dnech záplavu způsobenou “tisíciletou vodou”. Část plánované české delegace (V. Balík, M. Balíková, M. Svoboda) vzhledem k tomu vůbec do Glasgow neodletěla, P. Krbec přiletěl s dvoudenním zpožděním. Ti, kteří přiletěli včas a zúčastnili se celé konference (B. Stoklasová³¹⁾, A. Knoll, S. Kalkus, K. Sosna a J. Burgetová), nevynechali jedinou příležitost k získávání zpráv o tom, jak je doma, a také k informování kolegů z celého světa, kteří projevovali zájem a solidaritu.³²⁾

Zasedání Rady bylo tentokrát mimořádně slavnostní, poprvé na něm zazněla hymna IFLA. Předseda organizačního výboru a ředitel skotské Národní knihovny Ian McGowan oznámil, že se na konferenci přihlásilo přes 3900 účastníků ze 117 zemí. Generální sekretář IFLA Ross Shimmom přednesl výroční zprávu, Derek Law zprávu o hospodaření. Zatímco finanční zpráva byla pozitivní, výroční zpráva obsahovala i některé negativní informace: Nepodařilo se např. získat prostředky na pokračování hlavních projektů “Core activities”, takže programy UDT, UNIMARC, UAP budou končit. Pro nedostatek financí skončí rovněž aktivity IFLA Committee FAIFE – Free Access to information and Freedom of Expression, protože je nová dánská vláda neohodlá podporovat. Kladně je oceňována rozvíjející se spolupráce mezi IFLA a IPA (International Publishers Association); řídicí skupina (Steering Group), která se sešla na konferenci v Glasgow již po šesté, zde vydala Společné prohlášení o svobodě vyjadřování (**Joint Statement on Freedom of Expression**)³³⁾. Na závěr jednání Rady byla schválena Deklarace o knihovnických informačních službách a intelektuální svobodě (**The Glasgow Declaration on Libraries, Information Services and Intellectual Freedom**)³⁴⁾ a nová struktura členských příspěvků. Výkonná rada přijala (v průběhu konference Glasgow) při příležitosti 75. výročí založení IFLA Prohlášení o knihovnách a udržitelném rozvoji (**Statement on Libraries and Sustainable Development**).³⁵⁾

Výbor pro veřejné knihovny (SCPL) pořádal na konferenci v Glasgow **workshop** k otázkám počítačové gramotnosti. Do celodenního programu, který moderovali dva členové výboru SCPL pan Borge Sondergard z Dánska a paní Florence Poncé z Francie, bylo zařazeno sedm vystoupení: dvou kolegyn z Velké Británie Janice Goldie a Lindsay Mason, Eliny Harju z finského města Tampere, Viktorie Courtois z Francie, Mary Sherman z USA, **Jarmily Burgetové z České republiky** (na téma “Central and Eastern Europe Struggling for Computer

Literacy – a Czech experience³⁶⁾, Clary Budnik z Chile a singapurské kolegyně Ngian Lek Choh. V závěru workshopu bylo konstatováno, že využíváním moderních informačních technologií se mění funkce veřejných knihoven. Veřejné knihovny se začínají adaptovat na virtuální prostředí, všestranně využívají internet a jeho možnosti radikálně mění dosavadní metody a výsledky zejména referenčních služeb. “Dílna” dospěla k závěru, že je třeba nově definovat úlohu veřejných knihoven a rozvíjet specifické formy spolupráce knihoven ve virtuálním prostředí.

69. výroční konference IFLA v roce 2003 se bude konat ve dnech 1.-9. srpna 2003 v **Berlíně**³⁷⁾. Záštitu nad konferencí převzal prezident Spolkové republiky Německo Johannes Rau. Pro

blízkost místa se tak českým knihovníkům naskýtá jedinečná a zcela výjimečná příležitost a možnost osobně se zúčastnit setkání knihovníků z celého světa.

Parlamentní knihovna uspořádá v této souvislosti 19. mezinárodní konferenci sekce parlamentních knihoven IFLA, která proběhne v Praze ve dnech 29.-31. července 2003. Hlavním tématem budou “Parlamentní informační služby se zvláštním zřetelem k procesu implementace práva Evropské unie v kandidátských zemích”. Také zasedání výboru (SC) IFLA pro bibliografii se bude konat v roce 2003 v Praze. Můžeme předpokládat, že mnozí záměří kolegové a kolegyně budou mít zájem spojit cestu do Berlína s návštěvou České republiky a jejich knihoven.

Česká republika získala aktivitami reprezentantů národního člena, jímž je SKIP, a dvou institucionálních členů – Národní knihovny ČR a Parlamentní knihovny – za posledních deset let v rámci IFLA velice dobré postavení a jméno.

Rozšíření našich aktivit v rámci IFLA – kromě nedostatku aktivních, angličtiny znalých knihovníků – brání především omezené finanční možnosti. SKIP nese tíhu členského příspěvku jediného národního člena, na více nemá prostředky. Větší podpora ze strany státu (jde přece o mezinárodní reprezentaci České republiky) je proto stále nutná a velmi žádoucí. Rozvoji mezinárodní spolupráce a ještě lepší prezentace výsledků činnosti českých knihoven by prospělo i to, kdyby se další velké české knihovny staly institucionálními členy IFLA.

Poznámky:

- 1) Viz webové stránky IFLA <http://www.ifla.org/>. Další informace viz též: http://www.nkp.cz/o_knihovnach/IFLA.htm.
- 2) IFLA Headquarters, c/o Koninklijke Bibliotheek, Prins Willem-Alexanderhof 5, 2595 BE The Hague, Netherlands.
- 3) Československo, Francie, Itálie, Německo, Švédsko, Velká Británie a USA.
- 4) Časopis čsl. knihovníků, 1926, č. 5, s. 174-188.
- 5) Zájemce odkazují na Časopis čsl. knihovníků - pravidelné rubriky “Mezinárodní otázky knihovnické”.
- 6) Seznam všech uspořádaných výročních konferencí uvádějí Adresáře IFLA vydávané každé dva roky. Nejnověji IFLA Directory 2002-2003, s. 373-376.
- 7) IFLA nemá na rozvoj klíčových programů dostatek finančních prostředků, a proto některé ukončí svou činnost, garanci za jiné převezmou instituce, zejména národní knihovny. Blížší informace najdou zájemci na IFLANETu: <http://www.ifla.org/act-serv.htm#core>.
- 8) V roce 2002 vychází již 28. ročník IFLA Journal (ISSN 0340-0352).
- 9) V roce 2002 vyšel “IFLA Directory 2002-2003”.
- 10) Aktuality SKIP. 20. sv. Služby veřejných knihoven. Směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj (2002). Cena 100,- Kč + poštovné.
- 11) Viz <http://www.nkp.cz>.
- 12) Viz <http://www.psp.cz/knih/>.
- 13) Stálé komise jsou odborné orgány sekcí, které pracují mezi výročními konferencemi, rozvíjejí a odpovídají za aktivity dané sekce.
- 14) PhDr. Bohdana Stoklasová je náměstkyní ředitele Národní knihovny ČR.
- 15) Dr. Stanislav Kalkus přednáší na Ústavu informačních studií a knihovnictví FF UK.
- 16) Viz <http://www.ifla.org/VII/s12/sb.htm>.
- 17) Mid Term Meeting in Prague. Viz <http://www.ifla.org/VII/s8/news/00-24.pdf>.
- 18) Plastická taška SKIP – IFLA se k propagačním účelům využívá dodnes.
- 19) O svých dojmech z návštěvy se pochvalně vyjádřil v časopise “IFLA Journal” (1997, č. 2, s. 148).
- 20) V tzv. bukletech byly do r. 2000 publikovány referáty a přednášky připravené pro příslušnou výroční konferenci. Booklety, které obvykle mívaly šest až sedm řad, dostal každý registrovaný účastník konference. V posledních letech byly plně nahrazeny CD-ROMy a webovými stránkami IFLA.
- 21) Sosna, K. IFLA 1999 v Bangkoku českýma očima. Čtenář, 1999, roč. 51, č. 12, s. 359.
- 22) Sosna, K. Český knihovník u Mrtvého moře – Světový kongres IFLA 2000. Čtenář, 2000, roč. 52, č. 11, s. 311.
- 23) Bohdana Stoklasová, Karel Sosna, Jarmila Burgetová. Ohlédnutí za letošní konferencí IFLA. Ikaros, říjen 2001.
- 24) Burgetová, Jarmila. In memoriam: Dr. Rudolf Málek. IFLA Journal, 2001, roč. 27, č. 3, s. 196-197.
- 25) Pilař, Jindřich. The Situation in the Sphere of Consortia and Licensing of Information Sources in the Czech Republic. LIBER Quarterly. 2001, roč. 11, č. 1, s. 42-52.
- 26) Czech Republic: Country Report for IFLA Annual Conference, Boston – August 2001.

- 27) Bližší informace o workshopu CELIP viz www.inforum.cz.
- 28) Knihu vydalo americké nakladatelství Scarecrow Press, Inc.
- 29) <http://www.ifla.org/V/iflaj/cont2803.pdf>
- 30) Zájemce o historii IFLA odkazují na webové stránky připravené k jubileu: <http://www.ifla.org/III/75ifla/75index.htm>
- 31) Fotografie z jednání sekce pro bibliografii, které předsedá B. Stoklasová, najdete na webu IFLA <http://jib-info.cuni.cz/foto/ifla2002/index/index.htm>.
- 32) Výzvu "Prosím, pomozte českým knihovnám", jsem předala sekretariátu IFLA, jako rozmnoženinu jsme ji šířili mezi účastníky konference. Byla zveřejněna na webu IFLA <http://www.ifla.org/III/misc/clementinum.html>.
- 33) Viz: <http://www.ifla.org/V/press/ifla-ipaf.htm>.
- 34) Viz: <http://www.ifla.org/faife/policy/iflastat/gldeclare.html>.
- 35) Viz: <http://www.ifla.org/III/eb/sust-dev02.html>.
- 36) Prezentace viz: <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/164-154e.pdf>.
- 37) Podrobné informace najdou zájemci na webu IFLA nebo na <http://www.ifla-deutschland.de/>.

Statě a články:

(Pozn.: Autorka uvádí pouze vlastní články obsahující její názory, výsledky a zkušenosti z činnosti IFLA a cestovní zprávy, referující o její účasti na konferencích IFLA)

Mezinárodní federace knihovnických spolků (IFLA) a Československo.

Knihovnictví a bibliografie, příl. čsp. Čtenář, 1990, roč. 52, č. 5, s. 89-90.

Světové knihovnické fórum 56. konference IFLA ve Stockholmu 18.-24. srpna 1990.

Knihovnictví a bibliografie, příloha čsp. Čtenář, 1990, roč. 50, č. 5, s. 92-95.

Konference IFLA v Moskvě.

Čtenář, 1991, roč. 33, č. 11, s. 328-329.

Barcelona - IFLA 1993.

Čtenář, 1994, roč. 36, č. 1, s. 24-25.

Výroční konference IFLA.

Informace, 1997, č. 3-4, s. 14-18.

Výroční konference IFLA v Kodani 31. 8.-5. 9. 1997.

Bulletin SKIP, 1997, roč. 6, č. 3-4, s. 2-6.

Výroční konference IFLA v Amsterdamu.

Čtenář, 1998, roč. 50, č. 12, s. 351-352.

Výroční konference IFLA v Amsterdamu.

Informace, 1998, č. 2, s. 12-14.

Šekce veřejných knihoven IFLA.

Čtenář, 1998, roč. 50, č. 2, s. 40-41.

67. výroční konference IFLA.

Čtenář, 2001, roč. 53, č. 12, s. 342-345.

Letošní výroční konference IFLA se konala v Jeruzalémě.

Bulletin SKIP, 2000, roč. 9, č. 3-4, s. 8-10.

O 66. výroční konferenci IFLA, konané ve dnech 13.-18. srpna 2000 v Jeruzalémě.

Informace, 2000, č. 2-3, s. 15-18.

67th Council and General Conference International Federation of Library Associations and Institutions.

Bulletin SKIP, 2001, roč. 10, č. 3, s. 8.

67. výroční konference IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions).

Informační bulletin Národní knihovny ČR, 2001, č. 12, s. 3.

Meziroční zasedání stálé komise IFLA pro veřejné knihovny.

Bulletin SKIP, 2001, roč. 10, č. 1, s. 31.

Standing Committee IFLA for Public Libraries zasedá v Praze...

Informační bulletin Národní knihovny ČR, 2001, č. 3, s. 8.

Konference IFLA 2002 v Glasgow – jubilejní.

Bulletin SKIP, 2002, roč. 11, č. 4.

Cestovní zprávy:

Barcelona - IFLA 1993. Cestovní zpráva. 4 s.

Zpráva o účasti na 63. výroční konferenci IFLA – Kodan, srpen 1997. Praha, SKIP říjen 1997. 14 s.

Zpráva o účasti na 64. výroční konferenci IFLA – Amsterdam, srpen 1998. Praha, SKIP říjen 1998. 5 s.

Zpráva o účasti na 66. výroční konferenci IFLA – Jeruzalém, srpen 2000. Praha, SKIP říjen 2000. 4 s.

Zpráva o účasti na 67. výroční konferenci IFLA – Boston, srpen 2001. Praha, SKIP září 2001. 16 s.

Zpráva o účasti na 68. výroční konferenci IFLA – Glasgow, srpen 2002. Praha, SKIP říjen 2002. 7 s.

